Sigra

Handreiking leerwerkplaats formele/ informele zorg

Opbrengsten, lessen en praktische handvatten uit een pilot bij Amstelring – De Klinker

Samen voor betere zorg & welzijn

Introductie

Hoe kunnen onderwijs, formele en informele zorg **samenwerken** en bijdragen aan **betere zorg** voor bewoners? In een Leerwerkplaats bij locatie De Klinker van Amstelring gingen studenten van ROC van Amsterdam, InHolland, professionals, vrijwilligers en naasten hiermee in de praktijk aan de slag. Samen leren, ontmoeten en onderzoeken vormden de basis voor nieuwe inzichten en concrete hulpmiddelen.

Met dit document bieden we een overzicht van:

- De aanleiding: van meer opleiden naar anders opleiden
- De pilot: leren, ontmoeten, onderzoeken en ontwikkelen op een leerwerkplaats
- De resultaten: opbrengsten voor de praktijk, zorg voor bewoners en onderwijs
- De adviezen: lessen voor een succesvolle leerwerkplaats
- De Toolbox: middelen voor in de praktijk

Sigra Amstelring mbo van amsterdam podium voor talent Hogeschool van Amsterdam inholland hogeschool Gemeente Amsterdam

Van meer opleiden naar anders opleiden

Door vergrijzing, een toenemende zorgvraag en een krimpende arbeidsmarkt is alleen méér opleiden niet voldoende. De uitdaging is om **anders op te leiden** en toekomstige zorgprofessionals voor te bereiden op een praktijk waarin **samenwerking met naasten en vrijwilligers steeds belangrijker wordt**.

Vanuit die opgave startten Amstelring, ROC van Amsterdam, Hogeschool van Amsterdam, InHolland en Sigra een pilot Leerwerkplaats bij De Klinker: een plek waar studenten, docenten en zorgprofessionals samen werken aan de versterking van de samenwerking met naasten en vrijwilligers om zorg voor bewoners te verbeteren.

De leerwerkplaats richtte zich op twee doelen:

- Een krachtige en innovatieve leer- en werkomgeving creëren waar zorgprofessionals, zorgstudenten én hun docenten elkaar treffen;
- Het verbeteren van de samenwerking tussen formele zorgprofessionals, studenten en informele zorg (familie, mantelzorgers, vrijwilligers) voor betere zorg voor de bewoner.

Hoe geef je dat vorm in de praktijk? In De Klinker is dit vormgegeven in de pilot Leerwerkplaats formele en informele zorg.

Sigra Amstelring roc van amsterdam podium voor talent Hogeschool van Amsterdam inholland hogeschool Gemeente Amsterdam

Wat is er gedaan?

In de leerwerkplaats kwamen leren, ontmoeten, onderzoeken en ontwikkelen samen. Studenten, docenten, zorgprofessionals, werkbegeleiders, naasten en vrijwilligers gingen vanuit verschillende perspectieven aan de slag met de samenwerking tussen formele en informele zorg.

Dat gebeurde op vier manieren.

1. Leren en begeleiden in de praktijk

Studenten verdiepten zich in informele zorg en pasten hun kennis toe in de praktijk. **Theorie, praktijkopdrachten en begeleiding gingen daarbij hand in hand.** Studenten werkten onder andere met het SOFA- en WIFA-model, casuïstiek, juridische kaders en het ecogram. Ook werkbegeleiders werden ondersteund om studenten hierin goed en eenduidig te begeleiden.

2. Ontmoeten en van elkaar leren

Studenten, medewerkers, bewoners, naasten en vrijwilligers ontmoetten elkaar tijdens **bijeenkomsten** en **activiteiten**. Door ervaringen en perspectieven uit te wisselen ontstond ruimte om samen te onderzoeken wat samenwerken met informele zorg in de praktijk betekent.

3. Onderzoeken en vertalen naar de praktijk

HBO-V-studenten onderzochten de samenwerking tussen formele en informele zorg en hoe deze samenwerking ervaren wordt. De inzichten zijn vertaald naar de praktische infographic ‘Samen sterker in de zorg’, waarin SOFA, WIFA en de Waardigheidscirkel toegankelijk zijn gemaakt voor gebruik op de werkvloer.

4. Onderwijs en praktijk samen ontwikkelen

De ervaringen uit De Klinker zijn vertaald naar het onderwijs. ROCvA en HvA werkten aan een gezamenlijke **praktijkopdracht** rond informele zorg en het ecogram. Ook krijgt informele zorg bij ROCvA een plek in het curriculum en tijdens de eerste stage. Zo krijgen inzichten uit de praktijk een structurele plek in het onderwijs.

Bekijk alle materialen via de Toolbox

Sigra Amstelring mbo van amsterdam podium voor talent Hogeschool van Amsterdam inholland hogeschool Gemeente Amsterdam

Wat heeft het opgeleverd?

Positieve basis voor samenwerking
Het onderzoek dat uitgevoerd is door de HBO-V studenten laat zien dat er bereidheid is om de samenwerking tussen formele en informele zorg verder te versterken: 60% ervaart de samenwerking als goed en 81% staat positief tegenover verdere uitbreiding.

Meer ontmoeting rond de bewoner
Gezamenlijke activiteiten brachten medewerkers, bewoners, naasten en vrijwilligers dichter bij elkaar. Ze leerden elkaar beter kennen, gingen met elkaar in gesprek en de interactie op de afdeling nam toe.
Bewoners reageren hier positief op.

Onderwijsmiddelen voor in de praktijk
De leerwerkplaats heeft geleid tot de oplevering van een infographic die de theoretische modellen (WIFA, SOFA, Waardigheidscirkel) naar de praktijk vertaalt. Een praktijkopdracht rond het Ecogram wordt onderdeel van de opleiding VIG/Verpleegkunde bij ROCvA.

Welke factoren hebben hier positie aan bijgedragen?

Samenwerking tussen onderwijs en praktijk
Er was een nauwe samenwerking tussen zorgpraktijk, onderwijs en projectleiding. Studenten, werkbegeleiders, vrijwilligers en naasten werden actief betrokken bij de ontwikkeling van activiteiten.

Aansluiting bij visie Amstelring
De leerwerkplaats sloot aan bij de visie van Amstelring waarin naasten en vrijwilligers betrokken worden voor betere zorg en welzijn voor bewoners.

Bestaande modellen
Praktische hulpmiddelen zoals het SOFA-model, WIFA-model en het ecogram maakten het onderwerp direct toepasbaar in de praktijk.

De resultaten in cijfers

24
Studenten HBO/MBO

30
Informele zorgverleners

14
Bewoners

5
Betrokken docenten en werkbegeleiders

4
Ingezette tools

4
Ontwikkelde tools

Welke lessen zijn er geleerd en waar houd je rekening mee?

De ervaringen uit De Klinker laten zien wat aandacht vraagt bij het opzetten en ontwikkelen van een leerwerkplaats rond informele zorg.

De geleerde lessen bieden praktische aanknopingspunten voor organisaties die hiermee zelf aan de slag willen.

1. Begin met bewustwording en gewenning

Maak samenwerking met informele zorg al vroeg onderdeel van het leren. **Bereid studenten vóór hun stage voor met kennis én een concrete praktijkopdracht**, zodat samenwerken met naasten en vrijwilligers steeds vanzelfsprekender wordt. **De ecogram-opdracht kan hiervoor worden gebruikt.**

2. Investeer in gesprek, waardering en samenwerking

Maak ruimte om met professionals, studenten, naasten en vrijwilligers **samen te bespreken** wat goede samenwerking betekent, welke informatie nodig is en hoe ieder vanuit de eigen rol kan bijdragen. **SOFA en WIFA** zijn hiervoor goede tools om de aandachtspunten in kaart te brengen. **De gesprekskaarten Leren met Beren** kunnen helpen om aandachtspunten bespreekbaar te maken.

3. Maak rollen en verantwoordelijkheden concreet

Zorg dat voor bewoners, naasten, vrijwilligers en professionals helder is **wie welke rol heeft en wat iemand wel en niet kan en mag doen**. Maak rollen ook herkenbaar in de dagelijkse praktijk. Bij het overdragen van zorghandelingen kan de Vilans-tool **Zorghandelingen uitvoeren en overdragen aan anderen** ondersteunen met kaders voor een veilige en juridisch verantwoorde overdracht.

4. Organiseer de randvoorwaarden voor verandering

Een leerwerkplaats **vraagt tijd, begeleiding, continuïteit en eigenaarschap**. De pilot liet zien dat projectleiding, praktijkopleiding en begeleiding meer capaciteit kunnen vragen dan vooraf voorzien. Ook roosters, wisselingen in de projectorganisatie en draagvlak op de werkvloer beïnvloeden de uitvoering.

Zelf aan de slag met een leerwerkplaats en informele zorg?

De ervaringen en inzichten zijn aangevuld met bestaande hulpmiddelen en kennisbronnen. Gebruik ze als inspiratie en pas ze aan eigen context aan.

Samenwerken met informele zorg

Kennis en hulpmiddelen voor de praktijk

- **SOFA-model**
  Samenwerken met mantelzorgers. Bekijk hier.
- **WIFA-model**
  Samenwerken met vrijwilligers. Bekijk hier.
- **Gesprekskaarten Leren met Beren**
  Middel voor op de werkvloer. Bekijk hier.
- **Tools voor samenwerken met informele zorg**
  Handreiking met tools. Bekijk hier.

Een leerwerkplaats informele zorg

Werkvormen voor student en begeleider

- **Voorbeeldprogramma**
  Activiteiten en lessen overzicht van de pilot. Bekijk hier.
- **Praktijkopdracht ecogram**
  Een praktijkopdracht waarmee studenten tijdens hun stage het formele en informele netwerk rond een zorgvrager onderzoeken. Bekijk hier.
- **Infographic Samen sterker in de zorg**
  Naar onderzoek studenten InHolland. Bekijk hier.

Sigra Amstelring mbo van amsterdam podium voor talent Hogeschool van Amsterdam inholland hogeschool Gemeente Amsterdam

Mede tot stand gekomen door de bijdragen van

Dianne Boone
Docent, ROC van Amsterdam

Jacqueline Wamelink
Projectleider a.i., Amstelring

Judith Ruigrok van der Werve
Praktijkopleider, Amstelring

Jairo Kauwoh
Locatiemanager, Amstelring

Judith Bromet
Opleidingsmanager Team Verpleegkunde, ROC van Amsterdam

Jira Wong
Kwaliteitsverpleegkundige, Amstelring

Anne Ausema
Docent, Hogeschool van Amsterdam

Meredith Esajas
Adviseur Leren & Ontwikkelen. Amstelring

Sigra Amstelring roc van amsterdam podium voor talent Hogeschool van Amsterdam inholland hogeschool Gemeente Amsterdam